

INHOUD

<i>Lijst van afkortingen</i>	xxiii
<i>Voorwoord</i>	xxvii

DEEL 1

WEGWIJS IN HET BESTUURSRECHT	1
------------------------------------	---

Hoofdstuk 1

Omschrijving, indeling en bijzonder karakter van het bestuursrecht	3
--	---

I.	Omschrijving van het bestuursrecht	3
	A. Algemeen	3
	B. Positieve en negatieve omschrijving	4
	1. Positieve omschrijving	4
	2. Negatieve omschrijving	4
	C. Formele en materiële omschrijving	4
	1. Formele omschrijving	4
	2. Materiële omschrijving	5
	D. Poging tot synthese	6
II.	Indeling van het bestuursrecht	7
	A. Systematiek	7
	B. Materieel en formeel bestuursrecht	11
	1. Materieel bestuursrecht	11
	2. Formeel bestuursrecht	11
	3. Voorbeeld	12
	C. Bijzonder versus algemeen bestuursrecht	12
	1. Bijzonder bestuursrecht	12
	2. Algemeen bestuursrecht	13
	3. Wisselwerking tussen algemeen en bijzonder bestuursrecht	13
	D. Plaatsing ten aanzien van de andere rechtstakken	14
III.	Door het bestuursrecht beheerste relaties	16
	A. Algemeen	16
	B. De relatie burger – bestuur – rechter	17
	C. De relatie bestuur – personeel van het bestuur – rechter	18
	D. De relatie besturen onderling – rechter	19
IV.	Het bijzonder karakter van het bestuursrecht	19
	A. Principe: eenheid van rechtsorde	19

B.	Het bestuursrecht als aanvulling of uitzondering op het gemeen recht	20
C.	Fragmentarisch karakter van het bestuursrecht	22
D.	Prerogatieven van de overheid	22
E.	Specifieke verplichtingen voor het bestuur	23
1.	Algemeen	23
2.	Specifieke verplichtingen bij de keuze van een medecontractant	23
3.	Naleven van regels inzake openbaarheid van bestuur(sdocumenten)	24
4.	Respecteren van vormvoorschriften en andere voorschriften	24
a.	Algemeen	24
b.	Adviezen	24
c.	Openbaar onderzoek	25
d.	Machtiging	26
e.	Motiveringsplicht	26
F.	Het algemeen belang als rechtvaardiging	26
G.	Wisselwerking tussen het bestuursrecht en het privaatrecht	29
1.	Algemeen	29
2.	Eenheid van rechtsorde	29
3.	Tweewegenleer	29
4.	Toepassing van privaatrechtelijke technieken op bestuursrechtelijke aangelegenheden	30
5.	Toepassing van publiekrechtelijke technieken op privaatrechtelijke verhoudingen	31
V.	Tendensen in het bestuursrecht	31
Hoofdstuk 2		
Bronnen van het bestuursrecht		
35		
I.	Algemeen	35
II.	Bindende bronnen van bestuursrecht	35
A.	Het wettenrecht	35
1.	Internationale en supranationale wetgeving	35
2.	De Grondwet	36
3.	Formele wetten (federale wetten, decreten en ordonnanties)	36
4.	Reglementen en verordeningen	37
B.	Algemene rechtsbeginselen	39
1.	Algemene rechtsbeginselen: inleiding	40
2.	Algemene beginselen van behoorlijk bestuur	43
a.	Definitie	44
b.	Niet <i>contra legem</i>	44
c.	Oorsprong	44
d.	Toepassings sfeer	45

3.	De algemene beginselen van behoorlijk burgerschap	45
C.	Pseudowetgeving	47
1.	Definitie	48
2.	Soorten	48
3.	Rechtskracht	51
4.	Rechtsbescherming	53
D.	Gewoonterecht	58
III.	Gezaghebbende bronnen van bestuursrecht	60
A.	Rechtspraak	60
1.	Geen bindende rechtsbron	60
2.	Belangrijke rechtspraak	61
3.	De draagwijdte	61
B.	Rechtsleer	62
1.	Geen bindende rechtsbron	62
2.	Belang van de rechtsleer	62
IV.	Bekendmaking van het geschreven recht	62
DEEL 2		
	MATERIEEL BESTUURSRECHT	67
Hoofdstuk 1		
	Het bestuur, zijn structuur en zijn organisatie	69
I.	Terminologische beschouwingen	70
II.	Het bestuur als ‘geheel van de diverse openbare diensten’	72
III.	De vele verschijnings- en organisatievormen van het bestuur	74
IV.	Publieke en private (rechts)personen	75
A.	Rechtspersoonlijkheid	75
B.	Publieke, private en parapublieke private personen	76
C.	Publiekrechtelijke of privaatrechtelijke vorm	79
D.	De organen van de rechtspersoon	80
E.	De diensten die binnen de rechtspersoon worden verricht	81
V.	Centralisatie, decentralisatie en bestuurlijk toezicht	82
A.	Probleemstelling	82
B.	Centralisatie	83
1.	Begrip	83
2.	Kenmerken: het hiërarchische beginsel	84
3.	Vormen	85
a.	Zuivere centralisatie	85
b.	Deconcentratie	86
C.	Decentralisatie	87
1.	Begrip	87
2.	Kenmerken	87

3.	Vormen	88
a.	Territoriale decentralisatie	88
b.	Functionele of dienstgewijze decentralisatie	88
c.	Aansprakelijkheid	88
D.	Het bestuurlijk (= administratief) toezicht	89
1.	Begrip	89
2.	Verplichting tot het instellen van bestuurlijk toezicht	90
3.	Vormen van bestuurlijk toezicht	90
a.	Gewoon en specifiek toezicht	90
b.	Normale vormen van bestuurlijk toezicht	91
c.	Algemeen toezicht	91
d.	Bijzonder toezicht	92
e.	Buitengewone vormen van bestuurlijk toezicht	95
4.	Verloop van het algemeen bestuurlijk toezicht	95
5.	Bestuurlijk toezicht in verhouding met hiërarchisch en jurisdictioneel toezicht	98
E.	Schema van centralisatie, decentralisatie en bestuurlijk toezicht . . .	98
VI.	Het centrale bestuur	100
A.	Het federale centrale bestuur	100
1.	De koning	100
a.	Bevoegdheden	100
b.	De verordeningsbevoegdheid van de koning	100
c.	Delegatie van verordeningsbevoegdheid	100
2.	De federale regering	101
3.	De ministers en staatssecretarissen	101
a.	Algemeen	101
b.	De ministeriële kabinetten	101
c.	Staatssecretarissen	102
4.	De FOD's en de POD's	102
5.	Federale openbare instellingen	104
6.	Wetenschappelijke instellingen	105
7.	Raadgevende organen	105
B.	Het centrale bestuur van de gewesten en gemeenschappen	105
1.	De regering	105
2.	De ministers	105
3.	Beter bestuurlijk beleid	105
VII.	De gedecentraliseerde besturen	109
A.	De territoriaal gedecentraliseerde besturen	109
1.	Algemeen	109
2.	De gemeente	110
a.	Het Gemeentedecreet (en de Nieuwe gemeentewet)	110
b.	De gewesten zijn in principe bevoegd voor de gemeenten . .	113

c.	Bevoegdheden	113
d.	De gemeentelijke basisstructuur	114
e.	De algemene gemeentelijke diensten	114
f.	Binnengemeentelijke territoriale organisatie	114
g.	Gemeentelijke intern verzelfstandigde agentschappen	115
h.	De gemeente en de oprichting van of deelname aan rechtspersonen	115
3.	De provincie	116
a.	Algemeen	116
b.	Provinciedecreet	116
c.	De bevoegdheden	116
d.	De provinciale structuur	117
B.	De functioneel gedecentraliseerde besturen	117
1.	Algemeen	117
2.	Totstandkoming	117
3.	Openbare instellingen	118
4.	Overheidsbedrijven	119
5.	Publiekrechtelijke verenigingen	119
6.	Publiekrechtelijke beroepscorporaties	120
7.	Besturen met technische zelfstandigheid of gepersonaliseerde besturen	121
VIII.	Medewerking van private (rechts)personen aan taken van algemeen belang	121
A.	Private (rechts)personen die als administratieve overheid worden gekwaliceerd	121
B.	Erkende (rechts)personen	122
C.	Parapublieke privaatrechtelijke rechtspersonen	123
D.	Instellingen van openbaar nut	124
E.	Vzw	124
F.	De concessie	124
IX.	Het begrip ‘administratieve overheid’	125
A.	Algemeen	125
B.	Belang van het begrip administratieve overheid	126
C.	Geen wettelijke definitie van het begrip administratieve overheid	129
D.	Een evolutief begrip?	130
E.	Een complex begrip	132
F.	Invulling door de rechtspraak	132
G.	Criteria	133
1.	Algemeen	133
2.	Negatieve criteria	133
3.	Positieve criteria	135
H.	Vragen (en soms antwoorden) bij de criteria	137

1.	Algemeen	137
2.	Uitsluiting van wetgevende en rechterlijke macht	138
3.	Publieke rechtspersonen	140
a.	Publieke rechtspersonen in publiekrechtelijke vorm	140
b.	Publiekrechtelijke rechtspersonen in privaatrechtelijke vorm	142
4.	Private rechtspersonen	144
5.	Wat wordt bedoeld met imperiumbevoegdheid of het stellen van gezagshandelingen?	145
6.	Aandachtspunten	146
a.	Vrijwillige onderwerping aan administratiefrechtelijke regelingen	146
b.	Bevoegdheid van de Raad van State	146
I.	Samenvattend schema	147
J.	Andere gelijkaardige begrippen	148
X.	Schema	149

Hoofdstuk 2

	Bevoegdheden van het bestuur	151
I.	Algemeen	151
II.	De toekenning van bevoegdheden	151
A.	Attributiebeginsel	151
B.	Toegewezen bevoegdheid van het bestuur en volheid van bevoegdheid van de wetgevende macht	151
C.	Rechtstreekse toewijzing van bevoegdheid aan bepaalde ambtenaren	152
D.	Enkele voorbeelden van aan diverse besturen toegekende bevoegdheden	152
1.	Federale Staat	152
2.	Gemeenschappen en gewesten	153
3.	Provincies en gemeenten	153
4.	Het is niet altijd eenvoudig	154
III.	Soorten bevoegdheden	155
A.	Tweevoudige bevoegdheid	155
B.	Bevoegdheid om gebruik te maken van privaatrechtelijke instrumenten	156
C.	Bevoegdheid tot het stellen van eenzijdige bestuurlijke rechtshandelingen	156
IV.	De uitoefening van bevoegdheden	157
A.	Respecteren van het wettigheids- of rechtmatigheidsbeginsel	157
B.	Respecteren van het specialiteitsbeginsel	158
C.	Gebonden versus discretionaire bevoegdheid	158

D. Verbod van machtsoverschrijding	159
E. Verbod van machtsafwendig	159
V. Delegatie van bevoegdheid en van handtekening	160
A. Delegatie van bevoegdheid	160
B. Delegatie van handtekening	161
Hoofdstuk 3	
Handelingen van het bestuur	163
I. Algemeen	163
II. De eenzijdige bestuurlijke rechtshandeling (EBR)	164
A. Definitie	164
1. Algemeen	164
2. Eenzijdig karakter	164
3. Uitgaan van het bestuur	165
4. Rechtshandeling	165
B. Belang van de EBR	167
C. Kenmerken van de EBR	168
1. Eenzijdig van aard	168
2. Bindende (dwingende) en verbindende kracht	169
3. Vermoeden van wettigheid	169
4. Uitvoerbare kracht	169
5. Voorbeeld	170
D. Uitdrukkelijke en stilzwijgende EBR	172
E. Reglementaire en eenzijdige EBR	172
1. Algemeen	172
2. Belang van het onderscheid	173
F. EBR die rechten verleent of die geen rechten verleent	175
1. Algemeen	175
2. Belang van het onderscheid	175
G. EBR op grond van gebonden of discretionaire bevoegdheid	176
H. Gezagshandelingen en andere eenzijdige rechtshandelingen	184
1. Algemeen	184
2. Belang van het onderscheid	185
I. Declaratieve handeling versus constitutieve rechtshandeling	185
1. Algemeen	185
2. Belang van het onderscheid	186
J. De complexe EBR	186
K. Een bijzondere vorm van EBR: de bestuurlijke sanctie	188
1. Definitie	189
2. Kenmerken	189
a. Algemeen	189
b. Een sanctie	190

c.	Reactie op een inbreuk op een rechtsnorm	190
d.	De sanctie heeft een wettelijke basis	191
e.	De sanctie wordt opgelegd door een bestuursorgaan.	191
f.	De sanctie neemt de vorm aan van een eenzijdige bestuurlijke rechtshandeling	192
3.	Vormen van bestuurlijke sancties	193
a.	Algemeen.	193
b.	Situationele sancties.	193
c.	Rechtsontnemende sancties	194
d.	Vermogenssancties	194
e.	Geen bestuurlijke vrijheidsstraffen.	194
4.	Welke normen worden met bestuurlijke sancties gehandhaafd?	194
5.	Van vaststelling tot sanctie-uitvoering.	196
a.	Algemeen.	196
b.	Vaststelling	196
c.	Sanctionering	197
d.	Sanctie-uitvoering	197
e.	Sanctioneringsbeleid	197
6.	(Procedurele) waarborgen.	197
7.	Onderscheid tussen administratieve sancties en strafsancties.	203
8.	Gemeentelijke administratieve sancties	204
a.	Principe	204
b.	De straffen.	205
c.	Wie legt de sanctie op?	205
d.	Procedure en waarborgen.	206
e.	Beroep bij de politierechtbank.	206
III.	Termijnen die het bestuur in acht dient te nemen.	207
A.	Normatieve termijnen	207
B.	Redelijke termijn.	208
IV.	Bekendmaking van bestuurshandelingen	210
V.	Uitvoering van de beslissing.	210
VI.	Werking in de tijd van bestuurshandelingen	211
A.	Inwerkingtreding van de EBR	211
B.	Einde van de gelding van de bestuurshandeling.	213
1.	Algemeen.	213
2.	Automatisch verval	213
3.	Schorsing of vernietiging	213
4.	Opheffing of intrekking	213
a.	Algemeen.	213
b.	Opheffing of wijziging van reglementaire beslissingen.	214
c.	Opheffing of intrekking van individuele bestuurs- handelingen	214

d. Toepassing van de intrekkingsleer op stedenbouwkundige vergunningen	218
e. Intrekkingsleer verhindert niet de toepassing van artikel 159 Gw.	219
VII. Taal van de beslissing.	219

Hoofdstuk 4

Wetten en beginselen van toepassing op de werking van het bestuur	221
---	-----

I. Het wettigheidsbeginsel.	222
II. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur	222
A. Algemene inleiding	222
1. Ongeschreven, niet gecodificeerde algemene rechtsbeginselen .	223
2. Preventieve en repressieve functie.	224
3. Toepassingsgebied <i>ratione personae</i>	224
4. Procedurele en inhoudelijke algemene beginselen van behoorlijk bestuur	224
5. De tegenhanger: de beginselen van behoorlijk burgerschap.	226
B. De diverse ABBB.	230
1. Algemeen.	230
2. Fair play.	230
3. Het recht van verdediging.	231
4. Hoorplicht.	231
a. Algemeen.	231
b. Doel	232
c. Toepassingsvoorwaarden	232
d. Waarborgen.	234
5. Onpartijdigheidsplicht	236
6. Rechtszekerheids-, vertrouwens- en continuïteitsbeginsel	239
a. Inhoud van het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel .	239
b. Verwantschap van de beginselen.	241
c. Tegengewicht t.a.v. de beleids- en beoordelingsvrijheid	241
d. Rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel t.a.v. reglementaire besluiten en het principe van veranderlijkheid van het beleid	242
e. Rechtszekerheid t.a.v. individuele besluiten en het principe van continuïteit van het beleid.	243
f. Verhouding met het legaliteitsbeginsel	247
g. Op het rechtszekerheidsbeginsel geënte leerstukken.	249
7. Het gelijkheidsbeginsel	249
a. Inhoud van het gelijkheidsbeginsel.	249
b. Het gelijkheidsbeginsel in economische aangelegenheden. .	251

c.	Het gelijkheidsbeginsel in zaken van ruimtelijke ordening en stedenbouw	251
d.	Het gelijkheidsbeginsel bij benoemingen in openbare ambten	254
e.	Het gelijkheidsbeginsel in specifieke antidiscriminatie-regels	254
8.	Het redelijkheidsbeginsel	256
9.	Het evenredigheidsbeginsel of proportionaliteitsbeginsel	259
10.	De materiële motiveringsplicht	260
a.	Onderscheid tussen materiële en formele motiveringsplicht	260
b.	Inhoud van de materiële motiveringsplicht	262
11.	Zorgvuldigheidsbeginsel	264
12.	Is alles niet terug te brengen tot één kernvoorschrift?	266
13.	Marginale toetsing	266
III.	De wetten van de openbare dienst	268
A.	Algemeen	268
B.	De wetten en beginselen van de openbare dienst	268
1.	De wet van de veranderlijkheid (veranderlijkheidsbeginsel) ...	268
2.	De wet van de bestendigheid (continuïteitsbeginsel)	269
3.	De wet van de benuttingsgelijkheid (toepassing van het gelijkheidsbeginsel)	270
IV.	De formele motiveringsplicht: de wet van 29 juli 1991	271
A.	Inleiding	271
B.	Doel van de WUM	272
C.	Toepassingsgebied van de WUM	272
1.	<i>Ratione personae</i>	272
2.	<i>Ratione materiae</i>	273
D.	Vereisten gesteld aan de motivering	274
1.	Motivering in de beslissing zelf	274
a.	Principe	274
b.	Uitzondering: motivering door verwijzing naar andere stukken	274
2.	Vermelding van de juridische overwegingen	277
3.	Vermelding van de feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen	278
4.	Afdoende motivering	279
a.	Principe	279
b.	Evenredig met het belang van de beslissing	280
c.	Evenredig met de omvang van de beleidsvrijheid	280
d.	Uitgebreider indien minder voor de hand liggend	281
e.	Draagkrachtvereiste	282

f.	Een louter materiële vergissing in de motivering tast deze niet aan	283
5.	Kennisgeving	284
6.	Betrekken van adviezen	285
E.	Wat is niet vereist?	286
1.	Geen verplichting tot beantwoording van alle aangevoerde argumenten	286
2.	De motieven van de motieven moeten niet vermeld worden ...	288
3.	Motieven van voorbereidende handeling (uitspraak over ingediende bezwaren) dienen niet opgenomen te worden in vergunning	288
4.	Wat evident/gekend is, moet niet gemotiveerd worden	289
5.	Geen bewijsplicht	289
F.	Uitzonderingen op de formele motiveringsplicht	289
G.	Verhouding met bijzondere motiveringsverplichtingen	290
H.	Het middel van de schending van de formele motiveringsplicht ...	291
I.	Toepassingen	292
1.	Motivering aangaande de verenigbaarheid met de onmiddellijke omgeving	292
2.	Benoemingen	296
V.	Openbaarheid van bestuur	296
A.	Inleiding	298
B.	Doel van het recht op openbaarheid van bestuur	298
C.	Openbaarheid van bestuur, participatie, inspraak, burgerinitiatief en rechtsbescherming	300
D.	Vormen van openbaarheid: actieve en passieve openbaarheid	301
E.	Openbaarheid van bestuur versus andere vormen van recht van toegang	301
F.	Openbaarheid van documenten van een (bestuurs)instantie versus openbaarheid van andere overheden	302
G.	Het normerend kader	303
1.	Algemeen	303
2.	Verdrag van Aarhus	303
3.	Europese richtlijnen	305
4.	De Grondwet	305
a.	Artikel 32 van de Grondwet	305
b.	Artikel 23 van de Grondwet	306
5.	De federale wet	307
6.	Het Openbaarheidsdecreet	307
a.	Achtergrond	307
b.	Uitwerking van het recht op openbaarheid	310
H.	Het Vlaamse Openbaarheidsdecreet	310

1.	Passieve openbaarheid.....	310
a.	Algemeen.....	310
b.	Recht op inzage, uitleg of afschrift.....	310
c.	Toepassingsgebied <i>ratione personae</i> : instantie, bestuurs- instantie, milieu-instantie.....	311
d.	Toepassingsgebied <i>ratione materiae</i> : bestuursdocumenten .	312
e.	Beperkingen van de openbaarheid.....	313
f.	Procedure.....	318
2.	Actieve openbaarheid.....	318
DEEL 3		
	FORMEEL BESTUURSRECHT.....	319
Hoofdstuk 1		
	Algemene inleiding.....	321
Hoofdstuk 2		
	Preventieve rechtsbescherming.....	323
I.	Algemeen.....	323
II.	Openbaar onderzoek.....	323
A.	Wat is een openbaar onderzoek?.....	323
B.	Publieke bevraging.....	324
C.	Openbaarheid.....	324
D.	Aanleiding.....	324
E.	Al dan niet verplicht te organiseren.....	325
F.	Gedurende een bepaalde periode.....	325
G.	Doel.....	325
H.	Gevolgen.....	326
I.	Formaliteiten.....	326
III.	Waarborgen binnen de administratieve procedure.....	327
IV.	Preventieve werking van de openbaarheid van bestuur.....	328
V.	Klachtendecreet.....	328
A.	Algemeen.....	328
B.	Verplichtingen.....	328
C.	Behandeling.....	329
D.	Verslag.....	330
E.	Minimumregeling.....	330
VI.	De ombudsman.....	330
A.	Algemeen.....	331
B.	Federale ombudsman.....	331
C.	Vlaamse ombudsman.....	333
D.	Andere ombudsmannen.....	337

VII.	Het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten	338
VIII.	Raadpleging van de afdeling wetgeving van de Raad van State	339
	A. Algemeen	339
	B. Voorwerp van het advies	339
	C. Inhoud van het advies	341
	D. Gewoon advies en spoedadvies	342
	E. Substantiële vormvereiste	343
	F. Onpartijdigheid en onafhankelijkheid	344
	G. Openbaarmaking van de adviezen	346

Hoofdstuk 3

	Principes van de bestuurlijke en jurisdictionele geschillenbeslechting	347
--	--	-----

I.	Algemeenheden in verband met de rechtsbescherming tegen het overheidsoptreden	347
	A. Algemeen	347
	B. De bestuurlijke geschillenbeslechting	347
	C. De jurisdictionele geschillenbeslechting	348
	D. Samenvattend schema	348
II.	Verschilpunten tussen bestuurlijke en jurisdictionele beroepen	349
	A. De beroepsinstantie	349
	B. De toetsingscriteria: legaliteit en opportuniteit	349
	C. De beslissing	351
	D. De bevoegdheid van het beroepsorgaan	351
	E. De toepasselijke regelgeving	352
	F. Procedurele waarborgen	353
	G. De verplichting tot uitspraak	353
	H. Kostprijs, vorm en termijnen	354
	I. Mogelijkheid om terug te komen op de beslissing	354
	J. Samenvattend schema	355

Hoofdstuk 4

	Bestuurlijke geschillenbeslechting	357
--	--	-----

I.	Definitie	357
II.	Soorten	357
	A. Georganiseerde beroepen	357
	1. Algemeen	357
	2. Verplicht karakter	357
	3. Voorbeelden	358
	B. Niet georganiseerde beroepen	358
	1. Algemeen	358
	2. Willig beroep	359

3. Hiërarchisch beroep	361
4. Beroep op de toezichhoudende overheid (bestuurlijk toezicht)	362
III. Omvang van het administratief beroep	363

Hoofdstuk 5

Jurisdictionele geschillenbeslechting: algemeen.....	365
--	-----

I. Fundamentele principes van jurisdictionele geschillenbeslechting....	366
A. Algemeen.....	366
B. Grondrecht op een rechterlijke beslechting van de geschillen met de overheid.....	367
1. Artikel 6 EVRM en artikel 14 BUPO	367
2. Artikel 13 van de Grondwet.....	367
C. Onafhankelijke en onpartijdige rechter	367
II. Motivering van de beslissing	370
III. Bevoegdheidsverdeling tussen de rechterlijke macht en de administratieve rechter	370
A. Het subjectief contentieux.....	370
1. De bevoegdheidsverdeling in de artikelen 144 en 145 van de Grondwet.....	370
2. Voorwerp van het subjectief contentieux: een geschil over een subjectief recht.....	371
3. Onderscheid tussen burgerlijke en politieke rechten	373
B. Het objectieve contentieux	375
1. Artikel 160 van de Grondwet.....	375
2. Voorwerp van het objectieve contentieux: de wettigheid van een EBR	375
C. De leer van het werkelijke voorwerp	376
D. Kritiek op het onderscheid tussen subjectief en objectief contentieux	381
E. Geschillen van attributie.....	382
F. Samenvattend schema	383

Hoofdstuk 6

Jurisdictionele geschillenbeslechting bij de administratieve rechtscolleges ..	385
--	-----

I. Oprichting van administratieve rechtscolleges: algemeen	385
II. Oprichting van administratieve rechtscolleges door de deelstaten	386
A. Algemeen.....	386
B. Voorbeelden	387
1. Het Milieuhandavingscollege	387
2. De Raad voor Vergunningsbetwistingen.....	389

Hoofdstuk 7	
Jurisdictionele geschillenbeslechting bij de Raad van State	391
I. Algemeen	392
II. Schorsings- en vernietigingsberoepen: algemeen	394
III. Aandachtspunten gemeenschappelijk aan de schorsings- en vernietigingsberoepen	395
A. Bevoegdheid	395
1. De bestreden rechtshandeling (wat?)	395
2. Administratieve overheden	396
3. Objectief contentieux.	396
B. Ontvankelijkheid	397
1. <i>Ratione personae</i> : de verzoeker (wie?)	397
2. <i>Ratione temporis</i> : de termijn (wanneer?)	398
3. De vorm	399
4. Vermelding van de feiten	400
5. Vermelding van het voorwerp	400
6. Uiteenzetting van de middelen	401
C. De aan te voeren schendingen van het recht	402
1. Algemeen	402
2. Externe (on)wettigheid	402
a. Algemeen.	402
b. Bevoegdheid	402
c. Vorm	402
3. Interne (on)wettigheid.	403
a. Algemeen.	403
b. Oogmerk	403
c. Inhoud	403
4. Schema	404
IV. Aandachtspunten m.b.t. de vernietigingsprocedure.	404
A. Algemeen	404
B. Gegrond middel	404
V. Aandachtspunten m.b.t. de gewone schorsingsprocedure	405
A. Minstens één ernstig middel	405
B. Moeilijk te herstellen ernstig nadeel (MTHEN)	405
VI. Bijkomende aandachtspunten bij de schorsingsprocedure bij uiterst dringende noodzakelijkheid.	405
A. Algemeen	405
B. Uiterst dringende noodzakelijkheid	406
VII. Verloop van de procedure	407
A. Vernietigingsprocedure.	407
B. Gewone schorsingsprocedure.	408
C. Schorsingsprocedure bij uiterst dringende noodzakelijkheid.	408

D.	Tussenkomst	409
E.	Bijzondere regeling i.v.m. beroepen die kennelijk gegrond, kennelijk onontvankelijk of kennelijk ongegrond zijn	409
VIII.	Uitvoering van de arresten: de dwangsom	409
IX.	Boete wegens kennelijk onrechtmatig beroep	410
X.	Beroep tot herziening	410
XI.	Gevolgen van de schorsings- en vernietigingsarresten van de Raad van State	410
XII.	Eisen tot herstelvergoeding voor buitengewone schade	412
XIII.	Het cassatieberoep bij de Raad van State	412
XIV.	De rol van de advocaat voor de Raad van State	417

Hoofdstuk 8

	Jurisdictionele geschillenbeslechting bij de justitiële rechter	419
I.	Algemene inleiding	419
II.	Artikel 159 van de Grondwet	420
	A. Inleiding	420
	B. Toepassingsgebied	421
	1. <i>Ratione personae</i> : de hoven en rechtbanken	421
	2. <i>Ratione materiae</i> : de algemene provinciale en plaatselijke besluiten en verordeningen	422
	a. Zowel reglementaire als individuele besluiten (?)	422
	b. Geen toepassing op formele wetgeving	423
	3. <i>Ratione temporis</i>	424
	C. Toetsing van de overeenstemming met de ‘wet’ (rechtmatigheids- controle)	427
	1. Overeenstemming met de wet	427
	2. Niet de opportuniteit	428
	3. Enkele voorbeelden	429
	D. De sanctie	430
	1. Buiten toepassing laten	430
	2. Maatregelen bevelen en verboden opleggen	432
	E. Bijzonderheden	433
	1. Het feit of al dan niet beroep werd ingesteld tegen de beslissing doet niet ter zake	433
	2. De burgerlijke rechter kan op basis van artikel 159 Gw. optreden zelfs als de Raad van State een beroep heeft verworpen of het beroep aldaar nog hangende is	433
	3. Het bestuur kan de onwettigheid aanvoeren van een besluit dat ze zelf heeft genomen	434
	4. Het middel van de onwettigheid raakt de openbare orde	434
	5. Bewijslast	435

6.	Exceptie van onwettigheid en de complexe rechtshandeling . . .	435
7.	De verhouding tussen artikel 159 Gw. en de handhaving van de gevolgen van een door de Raad van State vernietigd reglementair besluit	435
III.	De overheidsaansprakelijkheid	440
A.	Algemeen	443
B.	Burgerlijke foutaansprakelijkheid: algemeen.	443
1.	Algemeen	443
2.	Fout.	444
3.	Schade	445
4.	Oorzakelijk verband	445
5.	Herstel van de schade	445
6.	Besluit.	446
C.	Burgerlijke foutloze aansprakelijkheid	447
1.	De burgerlijke rechter	447
2.	De Raad van State.	451
D.	Toepassingen burgerlijke aansprakelijkheid	452
1.	Aansprakelijkheid m.b.t. het verschaffen van foutieve of gebrekkige informatie	452
2.	Aansprakelijkheid m.b.t. het wegverkeer	452
a.	Inleiding	453
b.	Aansprakelijkheid van de wegbeheerder op grond van de artikelen 1382-1383 BW.	453
c.	Aansprakelijkheid van de wegbeheerder op grond van artikel 1384, eerste lid BW	453
E.	Contractuele aansprakelijkheid	456
F.	Specifieke aansprakelijkheidsregelen	457
G.	Strafrechtelijke aansprakelijkheid	457
IV.	De rol van het Hof van Cassatie (geschillen van attributie)	459
	Uitleiding	461
	<i>Lijst met relevante websites</i>	467
	<i>Trefwoordenregister</i>	471